

Nr 41.

Af herr **Linders**, om ändrad lydelse af 2 mom. i kungörelsen den 13 juni 1908 angående förändrade villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen.

Behovvet af en förhöjning i maximibeloppet för lån ur statens egnahemslånefond gör sig alltmera kännbart. Särskildt synes höjningen af maximibeloppet för jordbrukslägenheter hafva de allra starkaste skäl för sig.

Sistlidne riksdag tog tanken härpå sig uttryck i tre olika motioner inom Andra kammaren, nämligen nr 1, 14 och 57. Samtliga dessa, afstyrkta af statsutskottet, afslogos i båda kamrarna, i Andra kammaren dock först efter votering med 103 röster mot 93, som afgåfvos för herr Nilsons i Örebro i reservation gjorda yrkande om höjning af maximibeloppet för jordbrukslägenheter till 8,000 kronor.

Under hänvisning till nyssnämnda motioner samt Andra kammarens öfverläggning i ärendet den 8 sistlidne maj afstår jag här från uppdragandet af en mera utförlig motivering. Ett par viktigare synpunkter vill jag dock i korthet framhålla.

I stället för att lämna sin medverkan till en vidare utveckling af vår egnahemsrörelse hafva alltför många likgiltigt slagit sig till ro vid det förhållandet, att disponibla statsmedel redan nu ej på långt när svara mot efterfrågan. Häremot torde lämpligast böra erinras, att statsåtgärderna icke vidtagits för att *locka*, utan förnämligast i ändamål att *gagna*.

Den inslagna vägen kan mynna ut mot stora och rika möjligheter. Så mycket mera nu, när industriens och städernas jättesugning något minskats. Men då fordras också af statsmakterna, att dessa på allt sätt söka jämna de alltid svårgångna stigarna, som leda tillbaka mot landsbygden.

Vår nuvarande egnahemsrörelse löper — enligt mångas omdöme — risken att utsättas för ett svårt bakslag, om icke i god tid förebyggande åtgärder vidtagas. Störst är faran i att vi plöttra bort för små lägenheter till jordbruk, afsedda att föda nybyggaren och hans familj. Eljest bruka vi ofta ordspråket: »för mycket och för litet fördärfvar allt». Skulle vi nu vilja ersätta missförhållandet af de oformligt och opraktiskt och oekonomiskt stora godsens med ett stort elände af sönderplockade åkerlappar, hvilkas ägare äro på förhand dömda att flacka vidt ikring i bygderna för att söka sin bergning med ofta tillfälligt arbete.

Maximisumman för bostadslägenheter är visserligen, äfven den, lågt tilltagen, men kan försvaras. Dessutom har denna linje i egnahemsrörelsen fått en värdefull tillökning i lagen om tomträtt jämte fjorårets beslut att mot säkerhet i tomträtten utlämna lån på för öfrigt förutvarande villkor ur statens egnahemslånefond.

Saken ställer sig, proportionsvis, redan från början helt annorlunda i fråga om jordbrukslägenheter. Ett är, att byggnaderna draga bra mycket högre kostnader, emedan de måste, förutom bostad, innehålla stall, loge, redskapshus o. s. v. Men äfven kostnaderna för jordinköp bli betydligt högre, när man afser en areal så stor, att en med egentligt jordbruk sysselsatt småbrukarefamilj må kunna lifnära sig därå.

Närmast städer och betydande afsättningsorter kan visserligen företagsamt folk reda sig på mycket små områden, i synnerhet med anlita det af jordbrukets binäringar. Men jag tänker på de många inom den mera vidsträckt ramen, hvilka för att hålla sig till bestämmelserna för statens egnahemslån måste inskränka sina s. k. jordbrukslägenheter till en areal om 2 à 3 hektar. Exempel saknas ej på att man till och med varit tvingad att räkna med jordbrukslägenheter om 1 hektars storlek för att hålla sammanlagda värdet för jord och åbyggnad inom maximigränsen 6,000 kronor.

Så är förhållandet flerstädes inom Malmöhus län och likställda orter. I andra trakter af vårt land, där jorden är annorlunda och jordbruket måste läggas annorledes, äro förhållandena ingalunda ojämförliga, när det gäller att bedöma en egnahemsbyggares resurser att drifva en själfständigt ekonomisk jordbruksnäring. Där jorden är billigare, är den i vanliga fall äfven sämre, afsättningsorterna för produkter äro aflägsnare och utsikterna för någon extra inkomst likaledes fjärrare, hvaraf med konsekvensen följer, att jordarealen måste tilltagas betydligt större.

Jag förutsätter icke, att man vidare häremot invänder, att egnahemsrörelsen inom vårt land skulle hafva som hufvuduppgift att binda arbetskraften på landsbygden åt det stora jordbruket. Har någon hyst den föreställningen, så torde vår praktiskt lagda egnahemsrörelse, sådan den bedrifvits såväl af våra hushållningssällskap som egnahemsföreningar redan hafva tagit bort all villfarelse härutinnan. Naturligtvis verkar äfven egnahemsrörelsen i det syftet.

Men vi få under inga omständigheter utstycka jorden schablonmässigt efter samma måttstock för alla, och därom föreligger icke heller några önsknningar. Det är endast behovet af vidare gränser att röra sig emellan, som söker sig fram.

En olägenhet har dock onekligen maximibeloppets höjning, den nämligen att staten med nu anslagna medel ej kan hjälpa lika stort antal personer som förut. Men viktigare än antalet är dock, att de, som erhålla lånemedel, blifva satta i stånd att utöfva egentlig jordbruksnäring och själfständig sådan. Eljest få vi se oss om efter den ökade jordbruksbefolkningen, som vi önskat vårt land!

Och ett ord till härom! Sveriges Riksdag kommer säkerligen aldrig att sakna medel, ifall det skulle krävas ökade summor för en sådan ur alla synpunkter nyttig och gagnande uppgift, som innerst afser att bereda ökad odling och välmåga inom landet.

Jag har därför velat ånyo frambära det behjärtansvärda, från olika håll framställda krafvet på maximibeloppets höjning till 8,000 kronor för jordbrukslägenheter vid lån ur statens egnahemslånefond.

Emellertid är det en annan härmed sammanhängande sak, som icke förut tilldragit sig större uppmärksamhet. Ifall Riksdagen skulle besluta en sådan förhöjning som den här föreslagna, vore i själfva verket ej så mycket vunnet, om icke samtidigt proportionen i statens bidrag förändrades. I stället för att som staten nu bidrager med högst $\frac{5}{6}$ af hela värdet, synes mig högsta bidraget böra sättas till $\frac{7}{8}$. Möjligen kunde äfven för framtiden åtskilliga egnahemslånesökare själfva bidraga med $\frac{1}{6}$ eller ännu större belopp. Den största ekonomiska faran för jordbrukaren ligger ej i och för sig i skuldsättningen för jorden, när krediten blott är tryggad och räntan såsom för statslånen hålles låg. Vida riskablare är saknaden af nödigt rörelsekapital för jordbruksdriftens rationella ordnande. Många jordbrukare gå under eller stanna i ständig ekonomisk misär, emedan de nödgas på kredit och till höga priser inköpa kreatur, inventarier och utsäde för att sedan vid tiden för skul-

dens betalande se sig tvingade att realisera en god del till hvad pris som helst. En dylik administration tål icke jordbruket vid. Därför bör staten bidraga så långt någonsin är möjligt med lån på fastigheten, så att egnahemsinnehafvaren måtte kunna disponera någon del af sitt lilla kapital rörligt för själfva jordbruksdriften.

Möjligen synes någon genom detta tillvägagångssätt, att statens real-säkerhet skulle minskas. Formellt sedt, sker naturligtvis också detta. Men, såsom jag antydtt, är detta endast skenbart, emedan låntagarens förmåga att räntabelt sköta sitt jordbruk samtidigt ökas. Dessutom ger erfarenheten vid handen, att omsorgen hos våra låneförmedlare öfverallt är så stor, att endast dugande och skötsamt folk erhåller lån.

Slutligen vill jag framhålla, att genom den egnahemsrörelse, som afses i Kungl. Maj:ts kungörelse den 13 juni 1908, endast de arbetare och med dem likställda, hvilka redan förfoga öfver vissa medel, kunna beredas tillfälle att förvärfva eget hem. För den stora skaran af obe-medlade, som sakna möjligheter att spara — vore viljan och hågen än så starka — för dem bidar ännu olöst den stora frågan om upplåtande i större utsträckning af jordbruksområden på statens mark med stadgad besittningsrätt.

Detta må dock icke hindra oss från att allt framgent utveckla vår nuvarande egnahemsrörelse. Och i sådant hänseende hemställer jag,

att Riksdagen måtte besluta, det mom. 2 i Kungl. Maj:ts kungörelse af den 13 juni 1908 angående förändrade allmänna villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Mom. 2. Egnahemslån skall utgå, då fråga är om jordbrukslägenhet, med minst hälften och högst *sju åttendedelar* af det med ledning af etc. — — — — — värde.

Egnahemslån må ej utgå, där det beräknade värdet öfverstiger: för jordbrukslägenhet 8,000 kronor och för bostadslägenhet 4,000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1910.

Sven Linders.